

verabat; nihil sane dubitavi de propinquo ejus ad beatam aeternitatem itinere. Octobri mense decidente, Roma Bononiam remeavit, ubi nulla jam data est a morbo requies: fere ad biennium acerbissima tussis insaevit, accessit ad menses aliquot lenta febris; increvit virium debilitas, quam pallor, et macies consequentur; ad postrema tandem Ecclesiae remedia ventum est. Instante jam morte, oravit Sacerdotem lecto proximum, ut impotentem se movere, supra latus alterum verteret: quod cum ille negaret sine gravissimo periculo fieri posse; christiana demissione, junctis ad pectus manibus, oculisque ac toto vultu in affabilis patientiae signum composito, nullum ultra protulit verbum. Mortem obiit somno perquam similem quinto decimo Kalendas Septembres, anno saeculi decimi octavi primo supra octogesimum, aetatis quinquagesimo quinto. Ad Divi Laurentii Bononiensem parocchiam elatus est, Sociorum omnium moestitia, et lacrymis funebrem pompam decorantibus.

Erat Melendezius ad altissimas natus virtutes; quarum omnium fundamentum a tenero novit jaciendum in amando Numine. Hoc intueri semper mentis oculis; hoc ferventibus precibus, quidquid ageret, adorare; ad hoc referre suos omnes gressus, opera, verba, cogitationes, tota vitae serie de more habuit. Atque hinc illa vultus tranquilla gravitas in commercio cum hominibus; hinc etiam mirabilis illa suarum omnium actionum, et verborum

rum compositio: ut Sacerdos probatae fidei; qui et puerum, et tironem, et Theologiae studentem, et Ministrum, et Rectorem, et exulem, familiari consuetudine novit Josephum, haec ad me nulla haesitatione asseruerit: *Nunquam certe sive ab illo verbum audivi, sive ipsius actionem conspexi, quae pietatis odorem non emitteret: propterea maxima semper veneratione hominem colui, quem habui toto pene vitae ejus tempore familiarem, atque ad plures annos contubernalem.* Qui nunquam cessabat a Dei obsequio, et cogitatione; totus expavescebat, ubi species vel levissima criminis appareret. Nocte quadam cum per angiportum casu transiret, ab impudenti foemina sensit se clanculum compellari; quod unum satis fuit, ut nunquam postea, quanquam se illi comitem Socius alter polliceretur, inferre pedem post Solis occasum in angiportus auderet. Ad hoc in aliis excitandum criminis odium, videbatur peculiari quodam dono divinitus insignitus, vel casu incideret sermo, vel industria interdum ab ipso quaerere-tur occasio, vel ex professo verba faceret cum accedentibus ad poenitentiae tribunal. Quotidianam sacrae commentationis horam ex Societatis constituto nunquam omittebat; ac toto invigilabat conatu, ne in hoc delinquerent, qui suo regimini commissi erant. Rem sacram quotidie faciens, totus erat in eo attente cogitando, quod opus Divinum ageret; atque ut dape coelesti se cibaverat, solito longiusculus erat in officiis, et amoribus exhibendis Numini apud

apud se diversanti; a quibus amoribus aegre videbatur avelli ad Missae reliquum perficiendum. Pluries interdum, noctuque Numen Eucharisticum visitabat, a quo solatium in calamitosis rebus, temperantiam in prosperis, consilium in dubiis, modestam serenitatem in perturbatis efflagitabat: quae nimirum omnia, nihil dubitabat, se se in illo gratiarum fonte reperturum; ut, semper antea reperisse, satis experimento cognoverat. Nec omnino contemnendam suspicionem existimo, quod in eo coelesti commercio futura multa praesenserit: et quae plura videbatur acutae mentis vi, et provida sagacitate odorari; nihil certe mirum est, injecto divinitus lumine praenovisse. Porro cum ad simulacrum Jesu e cruce pendentis oraret olim pro Socii cujusdam emendatione; vocem repente audire sibi visus est, ex qua nihil haesitans intellexit futurum quemdam eventum; quem sane post annos aliquot suis ipse conspexit oculis. Id novimus a probo Sacerdote, cui rem totam in arcano colloquio Josephus aperuit.

Qui sincere Dei amorem exquirere, atque ipsum sibi singularum actionum normam proponere, tota suae vitae serie testatum reliquit; amavit etiam homines, et quidem perfectissima charitate, propter ipsum Deum. Nec sane dubium est argumentum, Deum illi fuisse in causa, ut tantopere amaret homines; quod suae charitatis non particeps omnino esset nemo, cujus necessitatem audisset: nec enim pro ju-

van-

vandis hominibus, quocumque pacto valeret, ullo ipsos habebat discrimine. Cujuslibet essent ordinis, aut aetatis, aut conditionis, qui consilio ejus uti vellent; sane licebat, quin temporis expectaretur opportunitas. Plus certe de bono aliorum nomine, quam de suomet sollicitus erat; nec ullum crederes errasse unquam, si loquentem de illo Josephum audires. Laudabat sine invidia, cum alium quovis nomine videret excellere; sive superiori esset ille, sive inferiori, sive pari aetate. Assiduis instanter precibus hortabatur juvenes, ut litteris imbuerentur, etiam illis, quas ipse non didicerat: nihil turpe putans, de ingenio, ac scientiarum laude cedere minoribus. Quidquid haberet bonorum, non tam suum, quam communis omnium videbatur potestatis: illi enim donabat, qui primus erat indigentia. Id equidem libenter assero, quod vidi quamsaepissime; atque hoc fidentius, quod possum tot provocare testes, quot paulo familiaris Melendezium noverunt. In exilio praesertim is fuit Josephus cum Sociis Mexicanis Bononiae dispersis, qualis olim Tobias cum suis civibus translatis in Niniven. Profecto quoties relatum in sacro Codice hujus hominis charitatem memini, legere mihi videor imaginem Josephi mirabili quadam similitudine descriptam. Ibat quotidie novus hic Tobias per indigentium Sociorum domos; consolabatur afflictos; recreabat infirmos; dividebat unicuique, prout poterat, de facultatibus suis; panem suum cum esurientibus, et ege-

egenis comedebat; nudos de suis vestimentis operiebat. Nec eo contentus erat, si opitaretur duntaxat illis, qui suam ultro necessitatem aperiebant; verum et centum piis artibus utebatur ad investigandam aliorum indigentiam, qui vel ob innatum pudorem, vel ob christianaе tolerantiae religionem, carere necessariis malebant in obscuro silentio, quam ab alio subsidium efflagitare. Quod si forte non haberet in suis, quo misericordiam exerceret; nihil ipsum pudebat, ostiatim, ut ita dicam, corrogare stipem, et Socios, quibus uberiores erant proventus, infimis orare precibus, ut misero cuiquam subvenirent. Erant quidam, ut opinamur varie mortales, in ipsa charitate paulo difficiliore; qui negabant, iis esse succurrendum, qui causam inopiae dederant: apud hos Josephus multis probabat efficaciter, charitatem cum egenis exercendam esse, quacunque tandem causa in egestatem devenissent; si modo vere pauperes essent, nec ultra possent in sudore vultus comparare sibi alimentum. Atque ut praeiret exemplo, secum domi habuit, et nunquam non juvit Mexicanum quemdam, Socium olim Adjutorem, qui claro natus genere, uxorem Bononiae duxerat, et fere in mendicitatem inde venerat. Fuerat quidam alius, qui sanguinis claritudine inter primos, atque opulenter educatus, nescierat in exilio rem servare suam, et insuper aere alieno se obstrinxerat. Nihil non movit Josephus, donec tandem adeptus est, ut honesta mediocritate pos-

set

set ille vivere, collatis hinc, atque hinc pro quotidiano ipsius victu pecuniis: quas quidem charitate juxta, atque providentia eximius homo egenti ad diem suppeditabat; ne videlicet occasio illi daretur ad ingenium redeundi. Acri apud alium constantia locutus est, qui in distribuenda certa pecuniae summa, plus homines ipsos, quam hominum indigentiam respicere videbatur. *Quid enim, aiebat Melendezius, peccaverunt illi miseri, quoniam ex iis non sunt, quos ad tibi charos adscripseris?* Haec tamen magnanima libertas distribuentem non offendit; cum Josephus, charus omnibus, probe intelligeret rationem asperis dulcia miscendi; et praesertim in charitatis officiis, maximae haberetur auctoritatis. Quisquis inopia laboraret, nihil verebatur ad ejus charitatem, quasi ad communem mensam accedere; a qua certe nemo ullus erat, qui sine optato rediret auxilio, blandis etiam verbis, et salutaribus monitis beneficio superadditis: nam qui ob animi bonum subveniebat corporibus, occasionem inde libenter arripiebat, ut sermones de iis insereret, quae singulis opportuniore existimabat. Ad omnes erat affabili vultu, et urbanis verbis: juvenes autem Socios ut magis, ac magis ad suam familiaritatem alliceret; unumquemlibet ipsorum alloquens, de more sibi perantiquo, Angeli cognomine appellabat. Praecipue tamen enitebat in aegrotis omni ope adjuvandis: in quo quidem ministerio certare videbantur hominis egregia charitas, et actiosa humanitas, quas

quas ille virtutes mirum in modum adhibebat ad fovendos languidos, recreandos afflictos, erigendos morti proximos, vita functos iteratis precibus Numini commendandos. Instar sollicitae Matris in aegritudine filii, nihil omittebat, ut exquisiti, et pro facultate delicati cibi languentibus pararentur. Cum Pontificio Decreto soluta fuere Societatis vincula, plures erant Mexicani Socii, qui vel senecta, vel infirmitatibus, curam sui habere omnino non poterant. Horum non modico numero se se sponte Josephus oneravit; quos inter bini erant octogenarii propemodum, qui vitio aetatis fere desperaverant; tertius morbo, quem vocant apoplexin, correptus olim fuerat, ex eoque tempore, torpore quodam captus, miserandum in modum languescebat; quartus ante plures annos oculorum lumine prorsus carebat, proindeque nihil potens vel ad sui corporis cultum, totum se se commiserat alieno ministerio. Hanc miserorum familiam secum portabat, ubicunque diversaretur, misericors Melendezius; quibus officia Parentis praestare non destitit, donec omnes Deus ab exilio ad aeternam sedem evocavit.

Naturales animi affectus ita rationis imperio subjecerat, ut ad subita quaelibet plane sui potens inveniretur. Mexici cum grammaticam pueris externis traderet, discipulum quemdam errantem suavis, ut solebat, correxit; qui tamen delicatulus, et fraeni impatiens, domi apud Patrem conquestus est. Ad auditam a filio querimo-

rimoniam impotenter excandescit Pater, volat furioso similis in Jesuitarum Collegium, Josephum reperit tunc e suggestu docentem, ad ludi fores consistit, in insontem Magistrum longus evomit injurias, atque immensum indignatus blaterat, quidquid solet ira improba: eaque omnia tanto strepitu, et vocis contentione, ut frequentes accurrerint e ludis propinquis, rei novitate attoniti; donec tandem inventus est, qui furibundum hominem, nunquam a contumeliis cessantem, vi compulsum e loco detruserit. Josephus, vix tonare coeperat, tranquillus assurrexerat, modestisque audierat oculis, nihil unquam os aperiens, quasi acroama sibi diceretur; et sedata tempestate, plane institit litterario sermoni, quem illa interruperat. Nec id efficere duntaxat potuit demissa Magistri juvenis patientia; verum etiam intendisset postmodum totis viribus, (nisi aliter judicasset Collegii Moderator) ut puer ille, cujus gratia tot inaudierat convicia, in ludum rediret nulla non deliniendus comitate. Magni fuit apud externos adolescentes, qui non exiguo erant numero in grammaticis litteris addiscendis, mirabilis haec, et plusquam spartana tolerantia religiosi Magistri, fervidi tunc aetate, immerito lacesiti, et eo loco nati, atque educati, ut natus erat, atque educatus Josephus. Hanc eandem animi serenitatem per varia suae vitae munerata, per ingentia tot itinerum incommoda, et pericula, semper demonstravit. Christianae demissioni sincero animo intentus, videbatur ne-

P. II. I scire

scire gloriae cupidinem : proptereaque cum nihili semet a puero aestimasset, aegerrime ferebat, quod euectus fuisset ad gubernationis honores, et munera. Consilium solebat exquirere ab Socio, cui longe inferior erat tum aetas, tum ingenium. Quadam die cum ipsum convenisset, in haec mirabilis demissionis verba locutus est : *Equidem te pluries, Angele, in anteaetis temporibus juvi consilio; nunc enimvero, quoniam angor animo nimium quantum ob sermones, in quos heri incidimus, abs te peto vicissim, et tuae penitus acquiescam sententiae.* Nec alio collineaverant ejusmodi sermones, nisi in ejusdem emolumentum, cujus auctoritati obsequium pollicebatur. Obstupuit magnopere Socius ut ad submissionem exposcentis consilium, ita etiam ad vultus hilaritatem, quam confestim induit, atque ad gratiarum actiones, quas retulit pro datis utcunque verbis. Nihil pudebat hominem, siquid in colloquio diceret, quod minus decere religiosam linguam, postea crederet; ab iis, qui se loquentem audierant, quasi de gravi crimine veniam orare. De instituto pridie sermone oravit enixe a Socio quodam, qui postmodum affirmabat : nisi lepida quaedam a purissimis moribus minime abhorrentia, nihil certe se intellexisse, quod aures vel gravissimi Aristarchi posset offendere. Occasionem sui morbi praetexebat ad affligendum se se crudelissima inedia : in quo genere ad id perfectionis devenerat, ut ipse apud me asseruerit : *se quidem diuturna exercitatione saporibus gratis pri-*

vandi palatum, nihil jam ejusdem voluptates curare, nihil ipsis commoveri. Neque vero quod nunquam non esset infirma valetudine, a macerando flagellis corpore idcirco abstinebat. In praedio, quo rusticatum petebant Socii, philosophiae dantes operam, conspiciebatur Josephi sanguine infectus cubiculi angulus, ubi ad plures ille annos pro rusticationis mense Minister cubuerat. Externus praedii administer cum, post Josephi discessum, cubiculum illud ingrederetur : *En, aiebat illacrimans, quam sanguinis copiam vir ille sanctus in se flagellando effundebat!* Neque voluit, qui successit in Ministerio, dealbari parietes illos; ut sinminus in imitationem, certe in admirationem promineret illustre decessoris piissimi monumentum.

In gubernando mirae prorsus, et pene incredibile peritiae fuit; ut fortasse nunquam a recta et prudentissima via discedere visus fuerit. Subditos ad fiduciam invitabat perpetua vultus aequabilitas, qua Josephus liberaliter, atque instar amici, venientem quemlibet excipiebat. In illis pro munere corrigendis, leniter, et modeste se gerebat, verbis maxime appositis utebatur. Ut erratum quodpiam intellexerat, non e vestigio ad correctionem aut irae praeceptis, aut temeritate festinus ibat; sed prius ad justitiae trutinam rerum omnium momenta librabat, secum ipse matura deliberatione volebat tum errati naturam, tum erantis conditionem : ut nimirum hac praevia cognitione ductus, opportunius malo remedium adhiberet.

Cum autem, implorato Numinis auxilio, extimasset, sui muneris esse, ut erratum corrigeret; nullo aetatis, aut dignitatis discrimine, ad errantem quemlibet accedebat intrepidus. Et quidem memini, cum congregati olim Socii, qui praecipui muneribus erant, Josephi tunc Ministri praesentiam extimuerunt; quorum nimirum dignitas nihil obfuit, quominus a Melendezio increparentur errati sane levis, quod tamen ille credidit emendandum. Atque ipsi homines, quos in dignitate constitutos objurgarat liberrime; laudibus postea multis efferebant tam comem junioris Ministri suavitatem cum senili gravitate conjunctam. Unam delatori dabat aurem; alteram accusati confessioni, aut excusationibus reservabat. Siquis gubernationi suae subjectus, aut immodice arroganti, aut turbulenta esset indole, aut saepius blande admonitus, a delinquendo non cessaret; orabat Josephus frequentius Deum, atque enixius obtestabatur, ut, qui corda hominum movere, uti vellet, posset, viam emendationi aperiret. Ac tunc, si opus esse judicaret, paulo severiorem induebat vultum; nunquam tamen ultra paternae charitatis terminos. Etiam de suo remittens jure, promptus erat ad obsequendum subditorum voluntati, dummodo nihil peterent in Ignatiani Instituti detrimentum, aut religiosam Provinciae disciplinam. Meriti, et dignitatis uniuscujusque rationem habebat; quod quidem, data occasione sive coram gratulandi, sive absentes laudandi, sive munera impertiendi, affa-

tim demonstrabat. In expensis pro Sociorum victu, et cultu, eximia fuit animi magnitudine: volebat enim omnes animo vere pauperes, nec fluxarum rerum amori deditos; curabat tamen, nequid illis omnino deesset, quod sacramento paupertatis obstrictum deceret hominem. Itaque vel de Collegii proventibus, vel de sibi oblatis muneribus, abunde providebat, quidquid esse putaret saluti, et commodo universorum. Peculiari quadam eminebat ratione in discernendis hominum ingeniis; in cogitationibus, fere dicam, divinandis; in prudentibus conjecturis faciendis; in sapienti consilio suggerendo. Id sane in causa, cur ad unum omnes, quos de Josephi interrogavi virtutibus, in haec mihi responderint: *Fuit Melendezius prudentia singulari, ut caeteris etiam ad gubernandum necessariis dotibus insignitus.* Alter vero adjecit: *Volventi mihi serio Melendezii gubernationem, nemo certe occurrat, qui prudentius illo, atque omnino perfectius in superiori potestate se gesserit.* Haec de homine opinio jam ab illo suo Ministerio invaluerat; et satis ipsa patuit in colloquio familiari Sociorum, quibus conspicua erat in illo Collegio dignitas; qui Socii, cum a Provinciae Moderatore interrogatum esset (uti moris erat pro evehendis ad regimina) de Josephi dotibus ad gubernandum, nihil cunctati sunt in haec fere mentem invicem aperire suam: *Quaeritur, num Minister possit elevari ad Societatis Magistratus? Profecto dignus esset, qui ad prima subsellia collocaretur; et saltem hujus Collegii, quod inter il-*

la est primi honoris, deberet Rector appellari. Josephus Vtrera (vir claro nomine in Mexicana Provincia, cui tandem praefuit in summo Magistratu) cum tironum esset Magister, mihi ab eisdem proficiscenti Angelopolim in Divi Ildephonsi Collegium, ubi Rector ipse Josephum Ministrum intime noverat, haec de ipsius meritis aperte locutus est: *Intueberis hominem quam exiguo corpore, tam ingenti animo, et praecelsis dotibus, iis potissimum, quae superioris optimi sunt.* Josephus Zepeda, ejusdem Collegii ad sexennium Moderator, homo sane amplissimus tum doctrina, tum maturo judicio, tum regiminis prudentia, eam Josephi virtutibus fidem praestabat; ut, quanquam satis ipse invigilaret, Ministro tamen permetteret, suo arbitratu pene totam Sociorum juvenum gubernationem instituere. Justae profecto lacrimae, quas laudibus mixtas Josepho Melendezio, prudentia, et charitate in Socios egregie benefico, Mexicani tribuimus!

JOANNES LAURENTIUS
SALGADUS.

Magno Hiaquiensium bono, remotae nationis ad Septemtrionalis Novae Hispaniae terminos, quam ad biennium supra quinque lustra indefessus excoluit; tertio Idus Augusti, anno millesimo, septingentesimo decimo natus est Joannes Laurentius Salgadus. Patriam habuit pagum quemdam, cui nomen Copala est, ac praenomen sibi adjunxit pagi pietas a Sancto Josepho Deiparae Sponso, cujus religio in illis incolis longe inoleverat. Est autem in Nova Cantabria pagus iste, septingentis propemodum a Mexico milliariis, occasum inter, et septemtriones. Visus est jam a puero Salgadus inter illos numerandus, qui bonam, quod ajunt, sortiti animam, ad praecelsam sanctimoniae fabricam superstruendam, in aetatulae innocentia locant solidissimae molis fundamenta. Neque tamen sola indole ad pietatem prona rapiebat sibi universorum benevolentiam; verum etiam quod singulare nactus ingenium, illud praeter puerorum morem cupidissimus exercebat. Joanne adhuc puerulo, decrevere Parentes patrium solum deserere, cum totaque familia Vallisoletum, Michoacanensis dioeceseos urbem principem, immigrare. Ibi terrarum ad elementarios adscriptus,